

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
Кликните да бисте почели унос текста.
1. Датум и орган који је именовao комисију 30. септембар 2015. Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београдун решење бр. 2182/1
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
1. др Адријана Марчетић, ванредни професор, уже научна област Наука о књижевности, 15. 12. 2010, Филолошки факултет, Београд
2. др Тања Поповић, редовни професор, уже научна област Општа књижевност, 15. 05. 2013, Филолошки факултет, Београд
3. др Михаило Пантић, редовни професор, уже научна област Српска књижевност: јужнословенска компаратистика, 2009, Филолошки факултет, Београд
4. др Тихомир Брајовић, редовни професор, уже научна област Српска књижевност, 16. 10. 2013, Филолошки факултет, Београд
5. др Бојан Јовић, научни саветник, уже научна област Општа књижевност с теоријом књижевности, 27. 03. 2013, Институт за књижевност и уметност, Београд
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
Кликните да бисте почели унос текста.
1. Име, име једног родитеља, презиме: Дуња Слободан Душанић
2. Датум рођења, општина, република: 11. 12. 1987, Београд, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 17. 6. 2011, Филолошки факултет у Београду, <i>Аутофикција као теоријски проблем</i>
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Наука о књижевности
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Фикција као сведочанство Први светски рат у модернистичкој прози (Милош Црњански, Иво Андрић и Растко Петровић)
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Докторска дисертација Дуње Душанић <i>Фикција као сведочанство: Први светски рат у модернистичкој прози (Милош Црњански, Иво Андрић, Растко Петровић)</i> има 326 страна и састоји се из пет поглавља, увода, закључка и библиографије: „Увод“ (1–19); I „Ко сведочи за сведока? Ратни роман и исказ очевица“ (20–70); II „Рат и модернизам“ (71–108); III „ <i>И пун успомена, ја их пишем поносно</i> : место рата у делу Милоша Црњанског“ (109–156); IV „ <i>За мене и моје доба израза нема</i> : Иво Андрић и проблеми представљања Првог светског рата“ (157–207); V „Дневник – сећање – роман. Рат као трауматично језгро књижевног дела Растка Петровића“ (208–282); „Закључак“ (283–300); Библиографија (301–326). Тексту дисертације претходе резиме и кључне речи на српском и енглеском језику на две непагиниране стране и садржај (једна непагинирана страна). На крају дисертације налази се кратка

биографија Дуње Душанић (стр. 327).

У теоријском „Уводу“, објашњени су појмови фикције и сведочења из наслова тезе, назначена је методологија истраживања и описана структура рада. Полазећи од разликовања између „сведочења“ и „фикције“, успостављеног у новијим књижевно-теоријским истраживањима, у *Уводу* је са становишта савремене теорије фикције (Жан-Мари Шефер) указано на најзначајније особине ових супротстављених наративних структура и објашњене су њихове међусобне разлике које се, по речима Д. Душанић, могу свести на „разлику у референцијалној вредности текста и врсти односа који се успоставља према тврдњама које су у њему изнете“ (13).

Прво поглавље тезе, „Ко сведочи за сведока? Ратни роман и исказ очевица“, посвећено је ратној књижевности и појави категорије моралног сведока у међуратном периоду. Проблеми приказивања Првог светског рата у прозним остварењима ратних писаца предочени су на примеру контроверзе коју је изазвала позната, у Француској широко дискутована критичка студија *Сведоци* Жана Нортон Крија (1929), посвећена сведочанствима ратних ветерана, а импликације тих сведочанстава размотрене су на класичним примерима ратног романа у европској и српској књижевности, као што су *Огањ* Андрија Барбиса, *На Западу ништа ново* Е.М. Ремарка и *Српска трилогија* Стевана Јаковљевића.

У другом поглављу, „Рат и модернизам“, размотрен је однос између Првог светског рата и нових уметничких тенденција јасно исказаних у европској књижевности после 1918. године. У њему су, из компаративне перспективе, назначена нека од најважнијих поетичких обележја модернизма, уз нагласак на негативном односу европских модерниста према осталим актерима књижевног поља (представницима старијег „предратног“ књижевног нараштаја, авангардне и ратне књижевности). Настojeћи да укаже на особеност модернистичког одговара на рат, ово поглавље уједно служи као увод у преостали део рада.

Следећа три поглавља испитују улогу Првог светског рата у опусу тројице српских модерниста: Милоша Црњанског („*И пун успомена, ја их тишем поносно*: место рата у делу Милоша Црњанског“), Иве Андрића („*За мене и моје доба израза нема*: Иво Андрић и проблеми представљања Првог светског рата“) и Растка Петровића („*Дневник – сећање – роман. Рат као трауматично језгро књижевног дела Растка Петровића*“). Разматрајући критичке текстове ових аутора и доводећи их у везу са њиховим делима посвећеним делимично или у целини Првом светском рату (*Дневник о Чарнојевићу* и *Приче о мушком* М. Црњанског; *Ex Ponto*, приче о Томи Галусу и роман *На Дрини ћуприја* И. Андрића; поема „*Велики друг*“ и *Дан шести* Р. Петровића), та поглавља кроз детаљну анализу ових значајних текстова настоје да конкретизују и потврде претходно изнесене идеје о односу између рата и књижевности.

Закључно поглавље дисертације синтетички се осврће на разматрану проблематику, притом указујући и на подударности у поетичким ставовима и књижевним решењима М. Црњанског, И. Андрића и Р. Петровића, као и на њихово место у ширем контексту европске модернистичке књижевности двадесетих и тридесетих година прошлог века.

Библиографија, поред основног корпуса, даје и списак цитиране литературе, распоређене према тематским целине.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Дуње Душанић представља оригиналан научни допринос књижевно-критичком разумевању опуса наших најзначајнијих модерниста, Црњанског, Андрића и Растка Петровића, остварен успешним комбиновањем продубљених тумачења појединих дела с књижевно-теоријским идејама о фикцији и прозним жанровима, с једне, и књижевно-историјским увидима везаним за сложену проблематику односа између модернизма и Првог светског рата, с друге стране. Како проучавање књижевности посвећене Првом светском рату отвара више тема које по својој природи захтевају интердисциплинарни приступ, ауторка се послужила увидима из новије културне историје Првог светског рата, из студија памћења, сведочења и трауме, као и појединим идејама из теорије фикције, жанра и приповедања, да би указала на повезаност између различитих појава које су обележиле европску културну историју после 1918. године, као и да би у новом интерпретативном контексту осветлила дела и поетику наших најзначајнијих писаца модерниста, Милоша Црњанског, Иве Андрића и Растка Петровића.

У уводном поглављу рада, Дуња Душанић једноставним језиком, јасно и прецизно износи основне теоријске претпоставке свог рада, преиспитује их промишљено, скрупулозно и критички, и кохерентно развија у доследно изведене закључке. Средишњи теоријски проблем овог поглавља, однос између „фикције“ и „сведочења“, то јест између фикционалног текста и историјских чињеница, она разматра полазећи од савремених теорија фикције (Жан-Мари Шефер, Жерар Женет) и ослањајући се притом на низ примера који далеко превазилазе основни

интерпретативни корпус њене дисертације. Већ у „Уводу“ Дуња Душанић поставља веома широк контекст у који ће у наредним поглављима сместити своја тумачења Црњанског, Андрића и Растка Петровића. Тај контекст с разлогом чине дела најзначајнијих европских модерниста, у којима се на овај или онај начин изражава нови сензибилитет формиран у трауматичном искуству Првог светског рата. Поступајући на овај начин, Дуња Душанић не само што показује изванредно познавање историје модерне, па и нешто старије европске књижевности, већ и продубљује наше разумевање Црњанског, Андрића и Растка Петровића (и уједно српске модернистичке књижевности уопште), сагледавајући њихов опус из широке упоредне перспективе. Вишеструка контекстуализација књижевног и критичког опуса Црњанског, Андрића и Петровића – кроз поређење са фикционалним делима других европских модерниста њиховог доба, попут Форда Медокса Форда, Вирџиније Вулф, Ернеста Хемингвеја или Луја-Фердинанда Селина, затим са такође фикционалним, али не и модернистичким класицима „ратне литературе“, попут Ериха Марије Ремарка, Анрија Барбиса, Лудвига Рена или Ролена Доржелеса, као и са приказима рата у нефикционалним текстовима документарних претензија (сведочанствима, дневницима, мемоарима и писмима) – омогућава да се боље осветле неки од кључних проблема који су заокупљали српске модернисте. То су, поред осталог, питање односа према историји и савремености, према књижевној традицији, према личном и уметничком ангажману, као и специфичност књижевности у поређењу с другим облицима уметничког стваралаштва, интелектуалног рада и животне праксе. Иако је опус сваког од ових писаца посебно (Црњанског, Андрића и Петровића) био предмет многих истраживања, досад није било озбиљнијих покушаја да се уложи Првог светског рата у њиховом делу приступи на обухватан и упоредан начин, нити да се њихово писање о рату сагледа у контексту књижевноисторијске и културноисторијске целине којој припада. Самом својом природом, међутим, овај предмет захтевао је да се проучи из компаратистичке перспективе, да се искористе увиди не само историје него и теорије књижевности, као и културне историје Првог светског рата и целог међуратног раздобља. Дисертација Дуње Душанић успешно је одговорила на све ове захтеве.

Уводећи појам „моралног сведока“, Дуња Душанић у поглављу „Ко сведочи за сведока? Ратни роман и исказ очевица“, проучава појаву тзв. „ратне књижевности“ после Првог светског рата. Узимајући у обзир првенствено романе, она говори о проблематичном односу између фикције и сведочења у класичним примерима овог жанра – Барбисовом *Огњу*, Доржелесовим *Дрвеним крстовима*, Ремарковом роману *На Западу ништа ново* и Јаковљевићевој *Српској трилогији*. Тај однос она сагледава кроз полемику коју је изазвала критичка студија *Témoins (Сведоци)* бившег борца, Жана Нортон Крија, посвећена текстовима које су писали војници и други учесници у рату. У ранијој литератури Кријеова расправа је била разматрана из перспективе односа између непосредног сведочанства о догађајима и њихове историографске обраде, док Дуња Душанић, како и сама каже, настоји да укаже на неке њене видове који имају превасходно књижевнотеоријски значај. У књижевнотеоријском смислу најзанимљивије питање у вези са овом врстом литературе тиче се свакако начина на који историјске чињенице „улазе“ у роман, односно постају предмет фикционалног обликовања. Ово важно питање теорије прозе, постављено још у руском формализму, и данас је предмет разматрања у наратологији и теорији прозе. Инспирирана том проблематиком, Дуња Душанић у овом поглављу илуструје конкретним примерима неке од најчешћих и истовремено најважнијих приповедачких техника којима се служе писци ратних и уопште историјских романа када „фикционализују“ стварност. У овом поглављу посебно издвајамо проницљиву анализу Јаковљевићеве *Српске трилогије*, која се у овом раду по први пут сагледава из специфичног наратолошког угла, чиме се откривају и нека значења досад неуочена у литератури о Јаковљевићевом роману.

Следеће поглавље, „Рат и модернизам“ супротставља књижевност традиционалних „ратних писаца“ као што су Барбис и Јаковљевић амбицијама послератних модерниста, указујући на везу између њиховог стваралаштва и критичких идеја које су они изричито заступали. Те идеје су издвојене с намером да се поетичка начела српских модерниста, али и нека особена решења која су Црњански, Андрић и Растко Петровић применили у својим књижевним делима, препознају као део ширег контекста европске међуратне књижевности. Настојећи да посведоче о преломном догађају епохе и осећајући да су постојећа књижевна средства за то неодговарајућа, модернисти су увођење нових поступака учинили главним захтевом своје поетике. Свеприсутност поетичких питања у различитим националним литературама Дуња Душанић узима као један од најснажнијих аргумената у прилог изучавању модернизма као опште појаве у књижевном стваралаштву тог доба. Међутим, иновативност њеног приступа огледа се у томе што она посебну пажњу посвећује улози теме рата у овој књижевности. Проучавајући како је ова тема утицала на модернистичке поступака књижевног обликовања и модернистичку поетику уопште, она ову проблематику у целини разматра пажљивије него што је то досад био случај у домаћој критици.

Поглавља посвећена Црњанском, Андрићу и Петровићу прожима једна кључна нит: Дуња Душанић износи, а затим и успешно развија тезу да је њихова књижевна дела, посвећена делом или у целини рату, пресудно одредио један скуп заједничких ставова о књижевности; да су ти ставови препознатљиви у њиховим критичким и књижевним текстовима и да су управо они, а не разлике у индивидуалним доживљајима рата, оно што ову тројицу писаца издваја у односу на друге ауторе који су имали амбицију да Први светски рат прикажу у књижевности. Дуња Душанић тврди да су њихова особена решења овог књижевног проблема била део општијих поетичких тенденција, карактеристичних за међуратни модернизам, и зато се и у овим поглављима, као и у претходним, систематски примењује компатаривни метод проучавања, то јест дела Андрића, Црњанског и Растка Петровића проучавају се у ширем контексту српске и европске књижевности.

Тако се у поглављу „*И пун успомена, ја их пишем поносно*: место рата у делу Милоша Црњанског“ анализом критичких и поетичких текстова Црњанског из двадесетих година указује на две идеје које су кључне не само за разумевање стваралаштва овог аутора већ и за разумевање међуратног модернизма у целини. Оне се, с једне стране, тичу уверења о постојању споне између захтева нове, послератне стварности и потреба нове књижевности а, с друге стране, особеног схватања односа између фикционалног и аутобиографског у књижевности. Иако прати начин на који је Први светски рат приказан у опусу Милоша Црњанског, укључујући поједине песме из *Лирике Итаке*, збирку приповедака *Приче о мушком*, репортаже које је Црњански у листу *Време* објавио о српским војничким гробљима на Крфу и, најзад, *Итаку и коментаре* (писане после Другог светског рата), поглавље је с разлогом усредсређено на роман *Дневник о Чарнојевићу*. Као и многи ранији коментатори, Дуња Душанић покушала је да одговори на питање које је од самог почетка обележило рецепцију овог дела – шта *Дневник о Чарнојевићу* чини ратним романом? Интерпретативни значај контекста обележеног Првим светским ратом ауторка преиспитује тако што даје две супротстављене анализе *Дневника о Чарнојевићу* – једну, према којој је рат пресудан за разумевање не само коначног облика *Дневника о Чарнојевићу* већ и његове генезе, и другу, према којој Први светски рат служи само као позадина или, речено језиком руских формалиста, „мотивација“ фабуле, за чије разумевање рат није пресудан. Закључак до којег Дуња Душанић долази – да је, дајући *Дневник о Чарнојевићу* као парадоксално сведочанство о другом, Црњанском пошло за руком да створи нов тип прозе, у којем је аутобиографски контекст приповедања успешно стопљен са захтевима књижевне уметности, како их је Црњански у том тренутку схватао – заснован је на пажљивом читању и нуди још једно виђење овог дела, у којем се нараторолошка анализа повезује с разматрањем његових жанровских и фикционалних одлика.

У поглављу „*За мене и моје доба израза нема*: Иво Андрић и проблеми представљања Првог светског рата“, Дуња Душанић заступа тезу да је Андрићев познати отпор према аутобиографском писању интимно повезан с његовим отпором према ратној литератури, као и то да ово подударње није случајно. Ова теза је поткрепљена анализом Андрићевих критичких текстова из међуратног периода, посвећених ратним писцима, као и тумачењем његових прозних дела (приче о Томи Галусу, „Први дан у Сплитској тамници“, „Рзавски брегови“, *Госпођица*, *На Дрини ћуприја*) и поетских остварења (*Ex Ponto* и, нарочито, „Строфа“), која се посредно или непосредно баве искуством рата. Андрићеве сукцесивне покушаје да, упркос својој скепси према могућности успешног представљања Првог светског рата у књижевности, ипак прикаже ово искуство, Дуња Душанић приказује хронолошки, да би у анализи романа *На Дрини ћуприја* указала на постојање непосредних паралела између начина на који је Андрић писао о рату 1918. и ставова које заступа његов приповедач у роману објављеном 1945. године. Из овога она изводи закључак да је приказивање Првог светског рата за Андрића било и остало непремостив књижевни изазов и да је у његовим покушајима да се избори са овим проблемом могуће видети корен неких од кључних поетичких ставова аутора *Разговора са Гојом*, који с њима до сада нису довођени у везу.

Иако свако од ових трију поглавља садржи самосталне интерпретативне и књижевно-историјске увиде, овде треба посебно истаћи допринос текстолошком и књижевно-историјском проучавању дела Растка Петровића који је Дуња Душанић дала у поглављу „Дневник – сећање – роман. Рат као трауматично језгро књижевног дела Растка Петровића“. Наиме, тумачење „Великог друга“, као уосталом и прве књиге *Дана шестог* (Петровићевих дела непосредно посвећених Првом светском рату), сусреће се с тешкоћама текстолошке природе, које ауторка с правом није оставила по страни. Из тих разлога, ово поглавље се и по поступку и по обиму разликује од поглавља посвећених Андрићу и Црњанском. Дуња Душанић прибегава пажљивом упоредном читању како двеју верзија „Великог друга“ тако и Петровићевих измена у првој књизи *Дана шестог*. На овај начин она долази до закључка да Петровићеве измене у „Великом другу“ нису ишле у правцу дотеривања прве верзије на плану песничког израза, већ су биле део „ауторове тежње да се догађајима из повлачења [преко Албаније] подари неки 'виши' [хришћански] смисао“ (233). Други увид Дуње Душанић тиче се особености Петровићевог стваралачког поступка, „у којем је

очигледна, бар када је реч о овом аспекту његовог дела, тежња ка уклапању изолованог личног доживљаја у све веће и обухватније целине. Другим речима, Петровићев рад на књижевном приказивању 'албанске епизоде' имао је облик ширења и 'облагања' основног језгра, које чини његово лично, трауматично искуство“ (233).

Упоредна анализа Дуње Душанић показује да је у другој верзији „Великог друга“ интерпретација ратног искуства ишла у правцу његовог уклапања у драму националног спасења. Додуше, та тенденција је била присутна и у првој верзији песме, али је у другој, захваљујући уметнутим стиховима и објашњењима, постала далеко очигледнија. Ауторка такође примећује да на овом плану између прве и друге верзије „Великог друга“, с једне, и романа *Осам недеља* и *Дан шести*, с друге стране, постоји извесна аналогија која се огледа у потреби да се лично трауматично искуство уопшти и предочи као знак колективне трауме. Закључак до којег долази јесте да „пут који води од прве верзије 'Великог друга' до друге књиге *Дана шестог* и назад, сведочи о томе да су неки од кључних елемената Петровићеве поезике рођени из његових непрекидних напора да, кроз уметност, изађе на крај са траумом“ (284). Треба напоменути да се Дуња Душанић у тумачењу прве књиге *Дана шестог* осврнула и на контроверзну улогу Марка Ристића као приређивача Нолитовог издања у рецепцији овог романа, која до сада није била довољно разматрана. Консултовањем Петровићеве рукописне грађе и анализом Ристићевих приређивачких интервенција (пре свега отклањања недоследности и необјашњивих лакуна у рукопису), она је дошла до занимљивих закључака, који доприносе дубљем разумевању не само онога што је учинио Ристић, него и Петровићевих дилема које су довеле до тога да рукопис романа остане недовршен, тако да су овакв или онакве приређивачке интервенције биле неопходне.

Докторска дисертација Дуње Душанић на крају доноси „Закључак“, изведен на седамнаест страна (284-301), који методолошки доследно преиспитује и заокружује претпоставке од којих је ауторка пошла у претходном истраживању. У „Закључку“ Дуња Душанић с правом констатује да је разматрање односа између Првог светског рата и модернистичке прозе отворило више тема, од којих неке имају важне теоријске импликације. Овде ћемо се задржати само на неколико идеја до којих је она дошла, а која по нашој оцени представљају најзначајнији научни, односно књижевно-критички и интерпретативни допринос њене дисертације. Према Дуњи Душанић, рат је за Црњанског, Андрића и Растка Петровића имао значај формативног искуства, које их је подстакло да формулишу сопствени одговор на изазове епохе и захтеве модерне уметности како су их они схватили. „На фикционално уобличење [тог искуства]“ у опусима наведених писаца, каже она, „није толико утицала природа њихових индивидуалних доживљаја на фронту, у тамници и избеглиштву, колико један скуп заједничких поетичких ставова и, бар када је реч о приказивању Првог светског рата у књижевности, сродних амбиција. То, наравно, не значи да се њихове поезике, па ни представе о томе шта би нова уметност требало да буде, нису знатно разликовале. Ипак, поређење између њихових раних критичких и поетичких текстова, објављених у периоду од 1918. до 1924. године, указује на неке значајне подударности.“ (285) Најочигледнија од њих односи се на повезаност између рата, као прекида са тековинама предратног друштва, и нове књижевности, као прекида са тековинама предратне књижевности: „Код све тројице писаца представа о рату као катаклизми која је трајно изменила живот појединца и заједнице тесно је повезана са убеђењем да је књижевност дужна да на ту промену одговори. Ова повезаност показује да су, независно од разлика у решењима, сва тројица била суочена са истим проблемом и да њихово писање о рату није било само периферна тема или краткотрајна фаза, већ да је било интимно повезано са њиховим поимањем књижевности, и то управо у периоду када је оно почело да задобија свој облик.“ (286)

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

1. „*Рат је био моја највећа школа, а несумњиво и општа*: Први светски рат у делу Данице Марковић“, *Књиженство*, бр. 2(2012). <http://www.knjizenstvo.rs/magazine.php?text=52>
УДК 821.163.41.09 Марковић Д.
2. „Фикционалност приповедања у првом лицу“, *Анали Филолошког факултета*, бр. 24, св. II, 2012, стр. 243–264. УДК 821.09-32:398.
3. „Шта је аутофикција?“, *Књижевна историја*, бр. 148 (2012), стр. 797–810. УДК 821.133.1.09 Дубровски С.

4. “Serbian Modernists and the Experience of World War One”, *Transcultural Studies: A Series in Interdisciplinary Research*, Vol. 10, No. 2 (2014), pp.169–180.

5. „Penser l'autofiction: perspectives comparatistes“, *Penser l'autofiction: perspectives comparatistes / Preispitivanja: autofikcija u fokusu komparatistike*, sous la direction de/ priredile Adrijana Marčetić, Isabelle Grell, Dunja Dušanić, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2014, str. 9–19. ISBN: 978-86-6153-194-1. УДК 82-312.6

6. „Између фикције и сведочанства: ратна књижевност у *Сведоцима* Жана Нортонa Крија“, *Књижевна историја*, бр. 153 (2014), стр. 635–643. УДК 821.133.1.09-311.6 Кри Ж.Н.

7. “Steering the Wheel of History: Gavrilo Princip, Ivo Andrić and the men of 1914”, *Transcultural Studies: A Series in Interdisciplinary Research*, Vol. 11, No 2 (2015) (у припреми за штампу) ISSN: 1535-5314.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Дуње Душанић доноси резултате који припадају различитим областима књижевно-научног истраживања. У зависности од области на коју се односе, они се могу разврстати у три групе. Прво, ауторка је дошла до важних увида који се тичу односа између „фикције“ и „сведочења“ као књижевно-теоријског, то јест наратолошког питања. Полазећи од модернистичких текстова о Првом светском рату, Дуња Душанић је указала на неке важне аспекте овог питања која у ранијој теоријској литератури нису била довољно уочени. Овде пре свега мислимо на запажање из уводног поглавља, детаљније развијеног у поглављу „Рат и модернизам“, да се „документарност“ фикционалног текста може схватити као једна врста сижејног поступка чији циљ уопште не мора бити да аутентично предочи неко стварно искуство, већ нешто сасвим друго: да подстакне дијалог са традицијом, да укаже на особеност књижевности у односу на друге облике уметничке и интелектуалне активности, да проблематизује однос између субјективног и колективног, итд.

Друго, Дуња Душанић је дошла до значајних резултата у анализи и тумачењу књижевних дела тројице писаца модерниста који су главни предмет њеног проучавања (Црњански, Андрић и Растко Петровић), али и оних чијим је делима посветила нешто мање пажње (С. Јаковљевић). Посматрајући дела Црњанског, Андрића и Петровића кроз специфичну визуру своје теме – сведочење о Првом светском рату у фикционалном дискурсу – Дуња Душанић је понудила изузетно проницљива, интелигентна и иновативна тумачења начина на који је сваки од њих обликовао своје ратно искуство и прилагодио га свом уметничком сензибилитету. Увиди до којих је дошла у овим анализама у великој мери су продубили и обогатили наше досадашње књижевно-историјско и критичко знање о овим писцима и некима од њихових најзначајнијих дела.

Најзад, дисертација Дуње Душанић доноси значајне резултате и са становишта проучавања српске модернистичке књижевности у ширем књижевном и културном контексту европског модернизма. Компаративни метод којим се Дуња Душанић послужила бавећи се овом проблематиком омогућио јој је да осветли оне особине српског модернизма које стоје у директној вези с делима европске књижевности истог периода и, истовремено, да истакне његове специфичности.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација Дуње Душанић *Фикција као сведочанство: Први светски рат у модернистичкој прози (Милош Црњански, Иво Андрић, Растко Петровић)* представља оригиналан научни рад који је изведен у складу с високим методолошким стандардима друштвено-хуманистичких наука и уже научне области Наука о књижевности. Проучавање спроведено у дисертацији заснива се на јасно формулисаним и уверљиво развијеним хипотезама, које Дуња Душанић у даљем току рада критички преиспитује и систематски примењује у анализи проучаваног предмета. На основу детаљног и обимног истраживања, ауторка у последњем поглављу рада изводи кохерентно образложене закључке. Осим на изворе, у изради дисертације Дуња Душанић се ослањала на обимну

секундарну литературу теоријског и историјског карактера, о чијој се релевантности може судити на основу исцрпне Библиографије. Према одабраној литератури она се односи скрупулозно, када је реч о разумевању и цитирању, али истовремено показује пуну интелектуалну зрелост и изузетну способност за самостално мишљење, чак и када је реч о неким од најсложенијих теоријских питања. Подједнаку иновативност она показује и у сопственим тумачењима дела писаца који су предмет проучавања. Комисија у целини позитивно оцењује начин на који је Дуња Душанић у дисертацији приказала и протумачила резултате свог истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да се докторска дисертација Дуње Душанић *Фикција као сведочанство: Први светски рат у модернистичкој прози (Милош Црњански, Иво Андрић, Растко Петровић)* прихвати и да се кандидаткиња упути на усмену одбрану.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Адријана Марчетић, ванредни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду, ментор
2. Др Тања Поповић, редовни професор Филолошког факултета
Универзитета у Београду
3. Др Михајло Пантић, редовни професор Филолошког факултета
Универзитета у Београду
4. Др Тихомир Брајовић, редовни професор Филолошког факултета
Универзитета у Београду
5. Др Бојан Јовић, научни саветник, Институт за књижевност и уметност,
Београд